

ke. Dat een toename van de soortenrijkdom van de vegetatie na zes jaar slechts zeer plaatselijk geconstateerd kon worden is overigens niet erg verrassend voor diegenen die de ontwikkelingen in door de natuurbescherming gekochte graslanden volgen. Het herstel van de soortenrijkdom verloopt ook in veel van die graslanden heel langzaam - het gaat beslist niet overal zo vlot als in (bijvoorbeeld) de Wijlre-akkers.

Eén ding lijkt wel duidelijk: voor het oplossen van de mest-, ammoniak- en verdrogingsproblemen biedt het verbeterd samenwonen respectievelijk de aangepaste lat-relatie tussen landbouw en natuur op te zijner tijd 14.000 ha slechts een geringe bijdrage. In de eerste plaats doordat ook die 14.000 ha maar 18 procent is van de totale oppervlakte landbouwgrond in Limburg.

In de tweede plaats doordat de beheers- en reservaatgebieden maar een beperkt deel van de infiltratiegebieden behorend bij de natte natuurgebie-

den omvatten. Veel relatienotagebieden liggen juist in de laagste delen van beekdalen, daar waar kwel optreedt of behoort op te treden.

In de derde plaats doordat tot nu toe voor niet meer dan ca. 22% van het in totaal aangewezen oppervlak - ofwel 2% van de totale oppervlakte landbouwgrond in Limburg - 'zware' overeenkomsten zijn afgesloten of verwerking gerealiseerd is.

Voorlopig lijkt de conclusie gerechtvaardigd dat verwerving van landbouwgronden en een actiever milieubeleid voor de agrarische sector nog onmisbaar zijn voor het duurzaam behoud van de natuurwaarden van agrarisch cultuurland én voor de bescherming van natuurgebieden. Aan de Limburgse boeren de uitdaging om - in samenwerking met natuurbeschermers - te laten zien dat het óók met beheersovereenkomsten kan.

Torben Mulder

VERENIGINGSNIEUWS

IKL ZOEKT SAMENWERKING MET STUDIEGROEPEN

De Stichting Instandhouding Kleine Landschapselementen (IKL) tracht het draagvlak voor natuur en landschap in Limburg in toenemende mate uit te breiden naar nieuwe groepen vrijwilligers. In dit verband nodigt de stichting IKL de studiegroepen van het Genootschap uit om projecten op het gebied van soortenbescherming of natuurontwikkeling aan te dragen. Vervolgens kan de stichting IKL vrijwilligers en zonodig eigen personeel inzetten om deze projecten te realiseren.

Natuur op weg

In het in 1992 vastgestelde beleidsplan 'Natuur op weg' rekent de stichting IKL het herstel en onderhoud van landschapselementen tot haar hoofdtaken. Soortenbescherming en kleinschalige natuurontwikkeling zijn aan dit takenpakket toegevoegd. De stichting coördineert deze projecten en draagt zorg voor de uitvoering. Vrijwilligers spelen in dit verband een belangrijke rol. Zij voeren heel concreet onderhoudsprojecten uit. In toenemende mate gaan verenigingen met uiteenlopende doelstellingen aan de slag in de natuur. Uit deze groei van het aantal in het landschap actieve vrijwilligers blijkt dat het draagvlak voor het beheer van natuur en landschap toeneemt.

Achterstallig onderhoud van landschapselementen

Onderhoud van kleine landschapselementen

is een voorwaarde om het element en de ecologische functie van dit element te behouden. Kleine landschapselementen die niet meer worden onderhouden, zijn onderhevig aan verval. Op termijn kan dit overlast voor grondgebruikers veroorzaken, waardoor deze elementen op den duur zullen verdwijnen. Het verdwijnen van bijvoorbeeld knotwilgen was voor veel vrijwilligers eind jaren zestig aanleiding om de handen uit de mouwen te steken. Uiteindelijk ontplooiden deze vrijwilligers ook activiteiten voor het behoud en herstel van houtwallen, poelen en hoogstamboomgaarden. Sinds 1982 voert de stichting IKL in Limburg dit werk op professionele basis uit en ondersteunt zij vrijwilligers bij dit belangrijke werk.

Natuurontwikkeling

Daar waar mogelijk zet IKL kleinschalige natuurontwikkelingsprojecten op. Een voorbeeld is te vinden in de gemeente Echt. In samenwerking met de paters van abdij Lilbosch, de provincie Limburg en een speciaal opgerichte overleggroep Lilbosch werd een complex van poelen en schrale, drassige plekken geschapen. De inrichtingswerkzaamheden werden door een particulier bedrijf uitgevoerd. Het project was mogelijk door een provinciale subsidie in het kader van de Regeling Ontwikkelingsprojecten Natuur en Landschap.

Kerkuilen

Het kerkuilenproject werd opgestart in 1991. In dit verband zette de stichting IKL een provinciaal netwerk van vrijwilligers op, die

zich inzetten voor de groei van de broedgelegenheid voor de Kerkuil. De vrijwilligers benaderen eigenaren van geschikte gebouwen met de vraag of kerkuilkasten kunnen worden geplaatst. Met steun van de provincie en diverse fondsen kunnen deze kasten kosteloos worden verstrekt. Het aantal geplaatste kerkuilkasten bedraagt inmiddels 640 stuks. De registratie van de broedgevallen geschiedt sinds enkele maanden door de Vogelstudiegroep van het Natuurhistorisch Genootschap.

Vleermuizen

Ook andere bedreigde diersoorten krijgen de aandacht van de stichting IKL. Vanaf 1991 richt IKL in dit kader winterverblijfplaatsen voor vleermuizen in. Een grafkelder werd samen met de gemeente Voerendaal en subsidie van de provincie omgebouwd tot verblijfplaats. Bij kasteel Well werden twee kelders verbeterd. Dit project werd in samenwerking met het toenmalige consultantschap NMF uitgevoerd. In de zomer van 1993 begeleidde IKL Roermondse scholieren van een lagere beroepsopleiding bij het geschikt maken van twee bunkers voor vleermuizen. Tenslotte voerden vrijwilligers van een ANWB-landgoedkamp een plan van het IVN-Weert e.o. uit om een rivierkazemat uit de Peel-Raamstelling als winterverblijf in te richten. De projecten in Nederweert en Swalmen kwamen tot stand met de financiële steun van beide gemeenten.

Poelen

Ondanks het ontbreken van een structurele

Voor de aanvang van de werkzaamheden in de bunker werd eerst puin geruimd.

subsidie kon de stichting IKL in 1992 25 poelen aanleggen en herstellen. De vrijwilligers lieten zich daarbij ook niet onbetuigd. Verleden jaar werkten vrijwilligers aan 59 poelen, waarbij het werk vooral was gericht op onderhoud. In dit verband schoonden scoutinggroepen uit Weert en Nederweert onder meer een ven en een poel op. Opmerkelijk zijn de inspanningen van de jeugdafdeling van het IVN Eys, die een lekkende bronpoel waterdicht maakte. Een sponsor leverde het afdichtingsmateriaal voor deze poel.

Driestruik

Deelnemers aan een landgoedkamp van de ANWB werkten in de zomer van 1992 en 1993 aan de Driestruik, een natuurgebied bij

Herkenbosch. Op basis van een door vrijwilligers opgesteld herstelplan kon IKL bemiddelen bij het zoeken naar een uitvoerende groep. De werkzaamheden werden uitgevoerd volgens het Herstelplan Driestruik onder begeleiding en toezicht van de werkgroep Meinweg van het Natuurhistorisch Genootschap. Dankzij de grote groep deelnemers van het Landgoedkamp, die inmiddels meer dan 1500 uur werkten, is een groot gedeelte van het herstelplan uitgevoerd.

Plaatselijke projecten

Plaatselijke mogelijkheden voor soortenbescherming en kleinschalige natuurontwikkeling zijn vaak alleen bekend bij enkele betrokkenen met een goede terreinkennis. In veel gevallen

gaat het om heel aardige mogelijkheden voor vrijwilligers. Voorbeelden in dit verband zijn de maatregelen die getroffen werden voor vleurmuizen in Swalmen en Nederweert. De Driestruik is een voorbeeld van een grootschalig project.

Elementen waarvan de waarden niet door beheerders of plaatselijke organisaties worden opgemerkt, blijven liggen. Juist de mogelijkheden van deze elementen sluiten aan bij de uitgangspunten van uiteenlopende groepen die een bijdrage willen leveren aan natuur en landschap. Voor andere elementen geldt dat ze anders helemaal niet aangepakt kunnen worden.

Gerichte aanpak

Groepen die willen werken in het landschap, zijn makkelijker aan het werk te zetten als ze worden benaderd met een concreet aanbod. Het herstelplan Driestruik in Herkenbosch en het herstel van een ven en diverse poelen zijn goede voorbeelden van deze aanpak.

Veel leden van het Natuurhistorisch Genootschap kennen elementen of terreintjes die onderhoud nodig hebben, of die door gerichte maatregelen aangepast kunnen worden voor bepaalde dier- of plantensoorten. Vooral binnen de verschillende studiegroepen bestaan wellicht ideeën om onderhoud of aanpassingen aan elementen uit te voeren. Indien deze ideeën gericht via de studiegroep worden doorgegeven, zal IKL trachten de uitvoering ervan samen met de studiegroep te realiseren.

Projecten door en voor vrijwilligers

De stichting IKL wil (potentiële) vrijwilligers benaderen met dergelijke kansrijke projecten. De bedoeling is tweeledig: het laten uitvoeren van werk aan elementen die anders blijven liggen en een verbreding van het draagvlak voor landschapsonderhoud en soortenbescherming. Indien studiegroepen of leden van het Genootschap zelf beheerswerk willen uitvoeren, kunnen zij rekenen op de faciliteiten van de stichting. IKL kan in dit verband ondersteuning leveren op het gebied van organisatie, materiaalvoorziening en professionele begeleiding. Verder kan IKL bemiddelen bij het verkrijgen van subsidies, sponsorgelden of steun van fondsen om projecten uit te voeren.

Voor nadere informatie en het indienen van suggesties voor projecten kan contact worden opgenomen met:

J. Kluskens, stichting IKL,
postbus 154, 6040 AD Roermond,
telefoon 04750-31200.

Een lekkende poel kan in één dag door een groep vrijwilligers worden hersteld.